

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง เพศสภาพกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ศึกษากรณี : โรงเรียนวัดดอนตูม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษา
บทบาทหญิงชายกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อศึกษา
ปัจจัยของครอบครัวและโรงเรียนที่มีผลกระทบต่อการศึกษา

ในการประกอบอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ นักเรียนในช่วงอายุ 15-17 ปี ถือว่าได้เข้าสู่
สู่การเป็นวัยรุ่น เป็นช่วงเวลาที่ควรจะมีการเลือกแนวทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพ
ในอนาคต นักเรียนบางคนอาจเริ่มแนวทางเพื่อการประกอบอาชีพแล้ว โดยการเลือกศึกษาต่อเพื่อ
เตรียมตัวประกอบอาชีพที่วางไว้ ขณะที่การตัดสินใจเลือกอาชีพถือเป็นเรื่องสำคัญ และทำให้
นักเรียนบางคนเกิดความสับสนและไม่เข้าใจ เนื่องจากการมีผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่มากนับตั้งแต่บุคคล
ที่ใกล้ชิดที่สุด และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพมากที่สุด คือ พ่อแม่ รวมถึงบุคคลอื่น ๆ
ในครอบครัว ในโรงเรียน และกลุ่มเพื่อน ภายใต้ข้อจำกัดของระบบการศึกษา สติปัญญา ฐานะ
ทางเศรษฐกิจของครอบครัว ค่านิยมของชุมชน โรงเรียน และสังคมส่วนรวม ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ก็
ยังไม่ตระหนักชัดในความสนใจ ในความถนัดและความต้องการของตนเอง รวมทั้งในเรื่องของ
บทบาทเพศและลักษณะบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างแท้จริง

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีการวางแผนที่จะศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้นไปเพื่อประกอบอาชีพ
ที่คาดหวังไว้ ทุกคน โดยที่คิดว่าบทบาทหญิงชายไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาเลือกอาชีพแต่
อย่างไร และยังไม่นำถึงความเหมาะสมตามบทบาทเพศหรือบุคลิกลักษณะของตนเองอีกด้วย
นักเรียนทุกคนคิดว่าการศึกษาต่อในสิ่งที่คิดและเลือกไว้จะทำให้การประกอบอาชีพในอนาคต
ของตัวเองจะประสบความสำเร็จและสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ แม้ว่าแผนการในการศึกษาต่อ
ของแต่ละคนอาจจะแตกต่างกันไปตามความชอบ ความสนใจ ความรู้ ความถนัด และ
ความสามารถของตนเอง ไปจนถึงการได้มีโอกาสเห็นตัวอย่างจากรุ่นพี่ ๆ ที่ประสบความสำเร็จ
ในการประกอบอาชีพ ทั้งจากที่โรงเรียนและที่อื่น ๆ ก็ตาม สรุปได้ว่าการที่นักเรียนคิดว่าบทบาท

เพศไม่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นเพราะนักเรียนยังมีความเป็นเด็ก ยังขาดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต เป็นวัยที่ต้องการ การแสดงออกถึงความมีอิสระทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยให้ความสำคัญกับความชอบส่วนตัว และค่านิยม มากกว่าการคำนึงถึงความเหมาะสม ความรู้ ความสามารถ และบทบาทเพศของตนเอง แต่เมื่อมาพิจารณาดูอาชีพที่นักเรียนแต่ละคนเลือกไว้ กับพบว่าอาชีพที่นักเรียนทุกคนเลือก ส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่เลือกตามบทบาทเพศของตน ซึ่งขัดแย้งกับความคิดของตนเองโดยไม่รู้ตัว สะท้อนให้เห็นว่าในการอบรมปลูกฝังของพ่อแม่ และครู ที่ต้องการให้เด็กนักเรียนได้ตระหนักรู้ถึงบทบาทความเป็นเพศและหน้าที่ของตนเองนั้นมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในทุกสังคมและชนชั้น โดยมีระดับความเข้มข้นแตกต่างกันตามระยะเวลา ทำให้เห็นการถ่ายทอด และสืบทอดการแบ่งงานกันทำตามบทบาทเพศ โดยเฉพาะการถ่ายทอดบทบาทความเป็นหญิงผ่านทางโรงเรียน และจากการปลูกฝังความคิดดังกล่าว ส่งผลให้นักเรียนหญิงและนักเรียนชายซึมซับเอาความคิดในลักษณะของการแบ่งแยกเพศกับอาชีพเข้ามาไว้โดยไม่รู้ตัว ทำให้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนจึงเลือกอาชีพที่ถูกสังคมกำหนดว่าเป็นอาชีพของเพศตนเองมากกว่าที่จะเข้าสู่อาชีพของเพศตรงข้าม โดยที่คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถพอ และจะประสบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพที่ไม่ใช่อาชีพตามเพศของตน

แม้ว่าในปัจจุบันทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายจะได้รับโอกาสและมีความเสมอภาคในการเรียนรู้ได้เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะพื้นที่ในโรงเรียน แต่ในความเป็นจริงพื้นที่ของโรงเรียนกลับเป็นพื้นที่ที่มีระดับความเข้มข้นของการแทรกแซงทางความคิดในการอบรมนักเรียนหญิงให้เป็นไปตามที่ระบบปิตาธิปไตยบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางเพศสภาวะ (gender socialization) ที่ตอกย้ำให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทความเป็นเพศของตนต่อประเด็นในเรื่องต่าง ๆ ผ่านการสร้างแนวคิด โดยการพยายามสอดแทรกบทบาทความเป็นเพศตามแบบฉบับที่สังคมกำหนด เช่น การปลูกฝังให้นักเรียนหญิงต้องแสดงบทบาทตามเพศสภาวะของตน คือจะต้องมีความประพฤติที่เรียบร้อย วาง่ายและเชื่อฟัง มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รวมถึงการมีกริยามารยาทสวยงามน่าชื่นชม ทั้งต้องมีภาวะผู้นำกล้าคิดกล้าแสดงออก ส่วนนักเรียนชายก็ต้องแสดงบทบาทตามเพศสภาวะของตนที่ต้อง มีความกล้าหาญ เป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ มีความเข้มแข็งไม่อ่อนแอ เป็นต้น

ในส่วนของคุณ์ทั้งหญิงและชาย และพ่อแม่ของนักเรียน ต่างคิดเหมือนกันว่าในการเลือกอาชีพนั้น ควรจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับบทบาทเพศและบุคลิกลักษณะของตนเองเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพและความสำเร็จในการประกอบอาชีพในอนาคต โดยที่ครูทั้งหมด และพ่อแม่ต่างให้ความเห็นว่า ถ้าตัดสินใจเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับบทบาทเพศ

และลักษณะบุคลิกของตนแล้ว จะส่งผลให้ทำงานนั้นได้ไม่ดีเท่าที่ควร ขาดความเจริญก้าวหน้า เป็นเหตุให้อยากเปลี่ยนงาน และอาจเป็นผู้ว่างงานในที่สุด ซึ่งจะเป็นผลเสียหายทั้งต่อตนเองและต่อสังคม จะเห็นได้ว่าเป็นความคิดที่ทั้งครูและพ่อแม่ ได้ถูกอบรมปลูกฝังมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันเช่นกัน เป็นการผลิตซ้ำทางความคิดที่ถูกถ่ายทอดและสืบทอดกันรุ่นต่อรุ่นไปเรื่อย ๆ และดูเหมือนว่าทุกคนต่างก็ยอมรับกฎเกณฑ์นี้ ด้วยความเต็มใจโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวก็ตาม ตัวอย่างเช่น ผู้ปกครอง และครู ที่มักจะบอกว่า “..แน่นอนเด็กทั้งสองเพศต้องได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมให้ได้เรียนต่อ..” หากแต่ในการส่งเสริมนั้นส่วนหนึ่งต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพและความเหมาะสมของนักเรียนเป็นหลัก อย่างผู้อำนวยการโรงเรียนที่มองว่าความเป็นเพศส่งผลกระทบต่ออยู่บ้างในบางอาชีพ เช่น การเป็นยาม ในบางสถานที่ถ้าผู้หญิงไปทำคงจะไม่เหมาะสม หรือพยาบาลซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ผู้ชายไปทำอาชีพนี้มีจำนวนน้อยมากและคงประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ได้ยาก หรือครูแนะแนวที่มองว่าในฐานะครูแนะแนวก็จะส่งเสริมและให้ข้อมูลกับเด็กทั้งสองเพศอย่างเท่าเทียมกัน แต่การเลือกอาชีพก็ควรดูที่ความเหมาะสม หรือครูฝ่ายปกครองซึ่งเป็นครูผู้ชายที่รับเอาความคิดแบบชายเป็นใหญ่มาอย่างเต็มตัว ที่มองว่าลักษณะนิสัยของผู้ชายและความเป็นผู้หญิงมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นในบางอาชีพที่ต้องการการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ชายน่าจะมีการตัดสินใจได้ดีกว่า ผู้หญิงควรจะเลือกทำงานแบบที่ต้องใช้ความละเอียด อย่างงานธนาคาร งานบัญชี เป็นต้น หรือผู้ปกครองที่อยากจะให้ลูกสาวเรียนเป็นหมอ เป็นพยาบาล รับราชการ เพื่อที่จะได้ดูแลพ่อแม่ตอนแก่ หรือได้ทำงานในห้องแอร์ ไม่ต้องลำบาก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการถ่ายทอด และสืบทอดการแบ่งงานกันทำตามบทบาทเพศ โดยเฉพาะการถ่ายทอดบทบาทความเป็นหญิงผ่านทางโรงเรียน

โรงเรียนจึงยังคงทำหน้าที่เป็นสถาบันขัดเกลาทักษะทางเพศภาวะ (gender socialization) ที่ขัดเกล่าให้นักเรียนหญิงและนักเรียนชายได้เรียนรู้บทบาทและหน้าที่ของตนตามเพศภาวะที่ตนดำรงอยู่ แม้ว่าหลักสูตรการเรียนการสอนจะบังคับให้เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายได้เรียนเหมือนกัน แต่จะเน้นไปคนละด้าน จึงอาจกล่าวได้ว่าในความเหมือนนั้นเต็มไปด้วยการชี้ชัดให้เห็นถึงความต่าง ค่านิยม และทัศนคติของเส้นแบ่งระหว่างหญิงชายยังคงชัดเจนและไม่เคยเสื่อมคลาย ภายใต้สถานการณ์เดียวกัน งานใดคืองานของผู้หญิง งานใดคืองานของผู้ชายถูกกำหนดอย่างชัดเจนจากการแทรกซึมของอำนาจในระบบปีตาธิปไตย ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศภาวะที่เกิดขึ้นภายใต้สังคมนระบบชายเป็นใหญ่ที่ฝังรากลึกมายาวนาน ดังกล่าว เกิดขึ้นจากการประกอบสร้างความเป็นหญิง (femininity) ให้มีลักษณะที่อ่อนด้อยและเป็นรองกว่าความเป็นชายด้วยการปลูกฝังวิถีคิดและจิตสำนึก กรอบความเป็นหญิงได้ถูกทำให้เชื่อมโยงกับบทบาทและหน้าที่ของ

ตัวผู้หญิงเองที่สังคมคาดหวัง เพศหญิงจึงถูกจำกัดเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ โดยที่ประเด็นความเหมาะสมและบรรทัดฐานทางสังคมได้คาดหวังไว้ว่าอาชีพแบบใดที่เพศหญิงหรือเพศชายควรทำ เจตคติทางลบจะเกิดขึ้นหากเพศหญิงไปเลือกอาชีพที่ไม่เป็นไปตามบทบาทของอาชีพตามเพศตน ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เพศหญิงต้องเลือกอาชีพตามที่สังคมกำหนดว่าเป็นของเพศหญิง ดังนั้น การเลือกอาชีพของนักเรียนจึงถูกจำกัดอยู่ในเฉพาะเพศเดียวกับเพศของตนเอง ทำให้ขาดความหลากหลายในการเลือกอาชีพ

ในปัจจุบันผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย อ่อนแอลงในภาพรวม บวกกับสถานการณ์ปัญหาทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนอย่างรวดเร็วและมีมิติที่ซับซ้อนมากขึ้น ทำให้โรงเรียนและครูทำหน้าที่ดูแลและพัฒนาเด็กนักเรียนได้ยากขึ้น พ่อแม่จึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อดูแลช่วยเหลือและพัฒนาเด็กนักเรียนอย่างจริงจัง ทั้งการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการทุกด้านของนักเรียนทั้งหญิงและชาย เพื่อจะได้เข้าใจ และทำให้ทราบปัญหาและความคิดของเด็ก จนสามารถนำไปสู่การให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและแนะนำได้อย่างตรงจุดและเหมาะสมกับสภาพของเด็กแต่ละคน และถึงแม้ว่า พ่อแม่ และครูต่างก็เห็นความสำคัญของการศึกษา ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการประกอบอาชีพในอนาคตของเด็กนักเรียน แต่ในการให้ความรู้ และคำแนะนำก็ยังคงสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่ต้องทำตามความเหมาะสมตามบทบาทความเป็นเพศของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญด้วย แต่กระนั้นความล้มเหลวในอาชีพก็สามารถเกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอันเกิดจากการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยตามเพื่อน อิทธิพลจากบิดามารดา จากครูบาอาจารย์ ที่เห็นสมควรด้วยถือว่าเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับบทบาทเพศของตน โดยที่ตนเองไม่มีความชอบ ความสนใจ ก็มีผลกระทบต่าง ๆ เกิดขึ้นในภายหลังอย่างมากมายได้ เมื่อต้องประกอบอาชีพในสิ่งที่ตนเองไม่ได้ชอบ เช่น ทำงานได้ไม่ดี ชีวิตการงานขาดความก้าวหน้า ก่อให้เกิดความเครียดและขาดความพึงพอใจในงาน

อย่างไรก็ดี ทั้งครู และพ่อแม่ ก็ยังต้องการให้นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพและสาขาวิชาที่จะศึกษาต่อ ให้มีความเหมาะสมกับบทบาทเพศและบุคลิกลักษณะของแต่ละคนเป็นสำคัญ เพราะนักเรียนแต่ละคนจะมีบทบาทเพศหรือบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกัน ทุกคนจะมีลักษณะที่ชี้ชัดเฉพาะตน ไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณนิสัยใจคอ ความรู้ความถนัด ความสามารถ ถ้านักเรียนสามารถมองตนเองได้ตามสภาพความเป็นจริง ย่อมช่วยให้สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับตัวเองได้มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในอนาคตได้

สุดท้ายนี้ คนที่เลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนมากที่สุด ย่อมก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน และก่อให้เกิดความสุขในการทำงาน และยังมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพมากกว่า ในทางตรงกันข้ามถ้าประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเองแล้ว

ก็จะเกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน เพราะเราต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ ภายหลังจากจบการศึกษา เป็นเวลานานถึงหนึ่งในสามของชีวิต และการที่จะต้องอดทนต่องานที่น่าเบื่อหน่าย เป็นระยะเวลาอันยาวนาน จะส่งผลทำให้ชีวิตของตนไม่มีความสุข และยังเป็นการทรมานชีวิตอย่างหนึ่งอีกด้วย เพราะการเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับบุคลิก บทบาทเพศ ลักษณะอุปนิสัย ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานแล้ว อาจก่อให้เกิดผลเสียหายหลายประการ เช่น เรียนไม่สำเร็จต้องเปลี่ยนวิชาใหม่ ทำให้เสียเวลาและทุนทรัพย์ไปโดยเปล่าประโยชน์ หางานทำยาก หางานทำไม่ได้ หรือไม่อยากทำงานในอาชีพตามที่ได้รับการศึกษาอบรมมา การทำงานไม่ก้าวหน้า ก่อให้เกิดการสูญเปล่าทั้งเวลา ความเจริญก้าวหน้าของบุคคล เศรษฐกิจของครอบครัว และของประเทศชาติเป็นส่วนรวมอีกด้วย การเลือกประกอบอาชีพถือเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน ซึ่งบุคคลที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพ จะต้องรู้จักตัวเอง ในด้านความสนใจ ความสามารถ และความถนัดเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการยากสำหรับปวงชนทั่วไป นอกจากจะต้องรู้จักตัวเองแล้ว ผู้เลือกอาชีพจะต้องรู้จักโลกของงาน คือ รู้จักอาชีพโดยละเอียด ในหลาย ๆ อาชีพด้วย ดังนั้นก่อนการตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนจึงควรพิจารณา 2 ข้อ ต่อไปนี้

1. ควรรู้จักตัวเองให้ดีเสียก่อน โดยเฉพาะในด้านอุปนิสัย ความรู้ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกลักษณะ สุขภาพ ทัศนคติที่เกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
2. ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพและลักษณะของงานอาชีพนั้น สถานที่ที่จะศึกษาเล่าเรียน ความก้าวหน้า และความมั่นคงของงาน มาประกอบการตัดสินใจด้วย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้เกิดการศึกษาค้นคว้าที่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด มีดังนี้

1. ควรกำหนดวิชาความรู้เชิงสตรีนิยมไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อเด็กนักเรียนจะได้เข้าใจเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายมากขึ้น
2. ควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมให้เกิดการยอมรับบทบาทของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ด้วยการสร้างเครือข่ายขอความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชนได้ตระหนักและยอมรับ

ในความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน เพื่อวางรูปแบบการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมนักเรียนแต่ละคนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของแต่ละคนต่อไป

3. ควรทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจและโอกาสทางการศึกษา นอกเหนือไปจากปัจจัยที่มาจากตัวเอง ครอบครัว และ โรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และสามารถนำมาใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพของ บุคลากรที่เป็นอนาคตของชาติต่อไป

4. ผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปแก้ไขค่านิยมด้าน อาชีพของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศเกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งหมดของโรงเรียน

2. ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างให้กว้างขวางออกไปทั้งในระดับเดียวกันและ ต่างระดับกันในเรื่องการตัดสินใจเลือกอาชีพ

3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการศึกษาในสาขาวิชาที่ส่งผลต่ออาชีพที่เลือก ทั้งในกรณีของนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย